

BUITEN

17^E JAARGANG N^O. 35.

ZATERDAG 1 SEPTEMBER 1923.

Foto A. T. Visser.

HET RAADHUIS TE BALK.

Redacteur: Mr. A. LOOSJES.

INHOUD:

DE WITTE PRIESTER VAN SIVA (12), DOOR BURTON E. STEVENSON	BLZ. 410
HET RAADHUIS TE BALK, DOOR G. V., GEÏLL. BLZ. 409 EN 411	
DE DRIE BEURZEN VAN KOOPHANDEL TE AMSTERDAM, DOOR J. C. WAAL, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 412—414
RIJST, DOOR A. J. VAN LAREN, GEÏLLUSTR. „	414—415
HET BINNENHOF, DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLL. „	416—419
DICHTERLIJKE BAKKERS, DOOR J. SCHUITEMAKER Cz. BLZ.	418
VAN MENSCHEN EN DIEREN, DOOR G. D. ROBERTS (23) „	419
ROTSTUUNTJE, ILLUSTRATIE	420

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

De uitgevers verzoeken beleefdelyk dit blad te noemen als men naar aanleiding van eene advertentie, een aanvraag of een bestelling aan een adverteerder doet.

Tevens gelieve men achter op de foto's duidelyk aan te geven, wat ze voorstellen.

Afzonderlijke nummers: Prijs 40 cts.

DE WITTE PRIESTER VAN SIVA

12) door BURTON E. STEVENSON.

TOEN ging een beweging van belangstelling door de menigte, want een politie-agent kwam uit de richting van het huis, vergezeld door twee vreemde gestalten. Een was de Yogi, in een schitterend wit gewaad; de andere zijn bediende, iets meer dan een slabbetje dragend maar met bloote, magere beenen. De Yogi boog voor Goldberger met ernstige hoffelijkheid, en na een woord van den begeleidenden agent ging hij in de getuigenbank zitten. Ieder boog zich naar voren om naar hem te zien, en de foto-toestellen knipten in koor, maar hij scheen zich nauwelijks bewust van den kring van opgewonden gezichten. „Steek alstublieft uw rechterhand op”, begon Goldberger, na hem een oogenblik te hebben aangestaard. „Met welk doel?” vroeg de Yogi. „Ik ga u beëedigen”. „Ik begrijp u niet”. „Ik wil u onder eede laten verklaren, dat u niets dan de waarheid zult zeggen,” verklaarde de lijkschouwer. „Een eed is niet noodig,” zei de Yogi glimlachend. „Mijn godsdienst eischt, dat ik de waarheid spreek”. Er was iets indrukwekkends in de woorden, en Goldberger liet langzaam zijn arm zakken. „Hoe is uw naam?” vroeg hij. „Francisco Silva”. „U bent geen Hindoe”. „Ik behoor tot hun geloof”. „Maar van geboorte?” „Ik ben een Portugees”. „In Indië geboren?” „In Goa geboren”. De coroner zweeg even. Hij had nooit van Goa gehoord. Ik ook niet. Ik vermoed de overige leden van het gezelschap evenmin. Godfrey had ervan gehoord en later noemde hij mij Marryat's „Spookschip” als de bron van zijn kennis. „Goa,” verklaarde Silva, ziende hoe verbluft de lijkschouwer keek, „is een kolonie, die Portugal bezit op de kust van Malabar, op eenigen afstand van Bombay”. „Hoe komt het, dat u zoo goed Engelsch spreekt?” „Ik ben in Bombay opgevoed en later was ik in Oxford en in Parijs.” „Maar u bent een Hindoe van geloof?” „Ik ben een Saiva — een volgeling van Siva, den Heer van leven en dood.” Terwijl hij sprak, raakte hij zijn voorhoofd

aan met de vingers van zijn linkerhand. Er volgde een oogenblik van stilte. Goldberger draaide weer aan zijn snor en vroeg ten slotte: „U bent wat men een adept noemt?” „Men kan mij zoo noemen,” zei Silva, „maar dat is niet juist. Onder mijn mede-Saivas sta ik bekend als een Witte Priester, een Yogi, een wetsuitlegger.” „Was Mr. Vaughan uw leerling?” „Ja, zes maanden was hij mijn leerling.” „Hoe kwam u ertoe deze positie in te nemen?” „Twee jaar geleden bezocht Mr. Vaughan het klooster van onze orde op Creta. In dien tijd bestudeerde hij nog slechts de Oostersche Wijsheid en kwam uit weetgierigheid bij ons. Maar zijn belangstelling nam toe, en nadat hij een jaar lang de heilige boeken had bestudeerd, vroeg hij of hij een leeraar bij zich kon krijgen. Er was op dien tijd niemand, die gemist kon worden, maar een half jaar geleden werd ik hiervoor aangewezen, nadat ik een mij opgedragen taak in Parijs had volbracht.” „Doet gij altijd zooveel moeite om volgelingen te krijgen?” vroeg Goldberger ietwat cynisch. „Gewoonlijk eischen wij dat de leertijd in een van onze kloosters wordt doorgebracht. Maar dit geval was een uitzondering.” „In welk opzicht?” „Wij hoopten,” verklaarde de Yogi kalm, „dat Mr. Vaughan ons zou helpen bij het verspreiden der Groote Waarheid door voor ons een klooster in dit land te stichten.” „Aha!” — En Goldberger keek hem strak aan. „En stemde hij erin toe dat te doen?” „Dat deed hij,” antwoordde de Yogi nog kalmer. „Dit landgoed zou ons voor dat doel geschonken worden met een fonds, voldoende om het onderhoud ervan te betalen. Mr. Vaughan zelf hoopte het Witte Kleed te verdienen en een leeraar te worden.” „Wat zou er van zijn dochter worden?” „Het was zijn vurige wensch, dat zij een priesteres van onze orde zou worden.” „U hebt dit ongetwijfeld ook gehoopt?” vroeg Goldberger vriendelijk. „Dat deed ik. Het is een positie van hooge eer en grooten invloed. Zij zou haar heele leven wandelen in de schaduw van den Allerheiligsten. Zulk een hemelsche beker wordt slechts weinigen vrouwen aangeboden. Het aantal priesteressen is beperkt tot negen.” Goldberger draaide hulpeloos aan zijn snor. Blijkbaar kon de kalme zelfbeheersching van den getuige niet verstoord worden. „Vertel mij alstublieft waar u eergisteren avond zijt geweest,” zei de lijkschouwer eindelijk. „Ik was in dit huis.” „Hebt u Mr. Vaughan gezien?” „Nee.” „Hoe hebt u den nacht doorgebracht?” „In bespiegeling. Het was, zooals ik u reeds zeide, de Witte Nacht van Siva, Hem gewijd van zonsondergang tot zonsopgang.” „Bedoelt u hiermede dat u den heelen Nacht hebt doorgebracht, zittend voor dat kristal?” vroeg de lijkschouwer ongelooft. „Dat bedoel ik.” „U weet dus niets van den dood van Mr. Vaughan?” „Ik zag zijn ziel in den nacht voorbij gaan. Meer dan dat weet ik niet.” Weer draaide Goldberger aan zijn snor. Hij wist blijkbaar niet hoe hij verder zou gaan. „Was uw helper bij u?” vroeg hij. „Hij was in zijn kamertje.” „Ook misschien bezig met zijn godsdienstige plichten?” „De Witte Nacht van Siva is ook de Zwarte Nacht van Kali,” zei de Yogi ernstig, als iemand die een ongepaste grap berispt. „Wat bedoelt u hiermee?” vroeg Goldberger. „Mahbub is aanhanger van de cultus van Kali, de vrouw van Siva,” zei de Yogi, eerbiedig zijn voorhoofd aanrakend, terwijl hij deze woorden sprak. „Hij bracht den nacht door in aanbidding van haar attributen.” Goldberger's stenograaf had moeite dat alles te volgen; de potlooden der reporters vlogen alle wild over het papier; ieder luisterde met de grootste inspanning. Ik zag dat Godfrey een regel op een vel papier schreef, dit dicht vouwde en op de tafel voor Goldberger wierp. De lijkschouwer opende het, las den regel en staarde naar den onbewegelijken Mahbub, die met over elkaar geslagen armen naast zijn meester stond en over de hoofden der menigte heen keek. „Met andere woorden,” zei Goldberger langzaam, „uw bediende is een Thug.” De Yogi boog. „Ja,” zei hij kalm, „Mahbub is Thuggee!”

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

DE VINGERAFDRUKKEN.

Een rilling ging door de menigte als een windvlaag over een tarweveld. De woorden „Mahbub is Thuggee!” schenen den sluier, die het treurspel bedekte, te verscheuren. Ja, nu was alles zoo duidelijk mogelijk; hier was een man, vermoord op de Thuggee's bijzondere wijze en hier was de Thug. Het was zoo logisch als tweemaal twee vier is! Ieders blik was gericht op den blootbeenigen Hindoe, die onbewegelijk als te voren, recht voor zich uit staarde. De fotografen

deden haastig nieuwe platen in hun toestel en richtten hun kodaks op hem. Twee agenten kwamen dicht bij hem staan. Maar Francisco Silva keek met toornige oogen om zich heen en opende zijn lippen alsof hij wilde spreken, maar sloot ze toen weer. ☞ Goldberger scheen verbluft. Hij keek alsof hij bij het rijden over een gladden weg naar een vastgesteld doel plotseling een onverwachten hinderpaal had ontmoet. De mogelijkheid van Mahbubs schuld scheen in strijd met een door hemzelf gemaakte theorie. Hij riep Simmonds en den kantonrechter bij zich, en zij wisselden zacht eenige woorden. Toen keerde hij zich weer naar den getuige. „Ik zou gaarne uw dienaar ondervragen,” zei hij. „Wilt u voor mij vertalen? Ik heb geen Hindoetolk kunnen vinden.” Silva boog toestemmend. „Vraag hem alstublieft, waar hij Donderdagnacht is geweest.” ☞ Er was een kort gesprek tusschen Silva en Mahbub, toen keerde de eerste zich naar Goldberger. „Het was zooals ik dacht,” zei hij. „Hij bracht den nacht door in aanbidding van de attributen van Kali.” De lijkschouwer opende een envelop, die naast hem op tafel lag, en nam er een geknoopt koord uit. „Vraagt u hem of hij dit ooit te voren heeft gezien,” zei hij, en reikte het den getuige toe. „Ik zie dat het bevlekt is,” zei Silva, ernaar kijkend. „Is het bloed?” „Ja.” „Dan zal Mahbub het niet aanraken. Want als hij dit deed zou hij zich verontreinigen.” „Hij behoeft het niet aan te raken. Laat u het hem zien.” Silva sprak tot zijn dienaar, het koord omhoog houdend. Deze keek ernaar en schudde het hoofd. Zonder een woord te spreken, gaf Silva den lijkschouwer het koord terug. „Is er nog iets te vragen?” zei hij. ☞ Goldberger trok ongeduldig aan zijn snor. „Er zijn nog heel wat dingen, die ik wilde vragen,” zei hij, „maar ik heb het gevoel alsof ik evengoed de sphinx kon ondervragen. Is het niet vreemd, dat een Thug zooveel omslag maakt over een paar bloedvlekken?” „Ik vrees dat u onrechtvaardig over Mahbub denkt,” zei Silva ernstig. „U hebt dingen van de Thugs hooren vertellen — verhalen, die verwrongen, vergroot en onwaar zijn. In vroegere tijden hebben zij, als aanbidders van Kali, haar soms een menschenoffer gebracht, maar dat is reeds lang geleden. Als men zegt dat iemand een Thug is, wil dat nog niet altijd zeggen, dat hij ook een moordenaar is.” „Er is in elk geval meer dan dat noodig om hem te veroordeelen,” gaf Goldberger haastig toe. „Dat is voor heden genoeg, mijnheer.” ☞ Silva boog en liep langzaam in de richting van het huis mee, Mahbub vlak achter zich. Op een wenk van Simmonds volgden twee zijner agenten het vreemde paar. ☞ Goldberger keek ze een oogenblik peinzend na, schudde toen ongeduldig het hoofd en keerde tot de zaak terug. „Wil Mr. Swain in de getuigenbank plaats nemen?” zei hij. ☞ Swain ging zitten. „Nu, Mr. Swain,” begon Goldberger nadat hij hem had beëdigd, „wees zoo goed ons op uw manier te vertellen welk aandeel u hadt in de gebeurtenissen van Donderdagnacht.” ☞ Swain deed zijn verhaal zooals hij het Godfrey en mij had verteld, en ik lette op, hoe gespannen Goldberger en de kantonrechter het volgden. Toen hij zweeg, deed Goldberger hem dezelfde vraag die Godfrey hem had gedaan. „Hebt u Mr. Vaughan aangeraakt gedurende uw twist met hem?” „Nee, mijnheer; ik heb hem niet aangeraakt.” „Bent u er heel zeker van?” „Ja mijnheer.” „Hebt u hem geen oogenblik aangeraakt, vóór noch na den moord?” „Nee, mijnheer. Ik heb hem daarna niet gezien.” „Wat waren uw gevoelens toen hij zijn dochter meenam?” „Ik was zeer verdrietig.” „En toornig?” „Ja, ik was ook toornig. Hij was zeer onrechtvaardig tegenover mij.” „Hij had heftige woorden tegen u gebruikt, nietwaar?” „Ja.” „Hij had uw leven bedreigd, als u zou trachten zijn dochter weer te zien?” „Ja.” „Nu, Mr. Swain, terwijl u daar stond, toornig en vernederd, hebt ge u toen niet voorgenomen hem naar het huis te volgen en het met hem uit te vechten?” ☞ Swain glimlachte. „Ik ben genoeg rechtsgeleerde,” zei hij, „om te weten, dat een dergelijke vraag niet geoorloofd is. Maar ik zal ze beantwoorden. Misschien heb ik een dergelijke opwelling gehad — ik weet het niet. Doch het zien van de cobra daar in het priëel verdreef ze absoluut uit mijn geest.” „U gelooft nog steeds dat er een cobra was?” „Ik ben er zeker van.” „En u rende zoo snel het priëel uit dat ge uw hoofd hebt gestooten?” „Ik veronderstel dat zoiets is gebeurd. Het doet in elk geval erge pijn”. En Swain hield zijn hand tegen zijn hoofd. ☞ „Mr. Swain,” vervolgde de lijkschouwer langzaam, „bent u bereid onder eede te verklaren dat u, nadat ge uw hoofd hadt bezeerd, in een verwarden en half verdoofden toestand, niet uw

eerste opwelling hebt gevolgd om naar het huis te gaan om Mr. Vaughan te spreken?” „Ja,” antwoordde Swain nadrukkelijk, „dat ben ik. Ofschoon ik ietwat verdoofd was, herinner ik mij zeer duidelijk dat ik rechtstreeks naar den muur liep en er overheen klom.” „Hebt ge u in uw pols gesneden toen u den eersten keer over den muur zijt geklommen?” „Ja,” zei Swain, hield zijn hand omhoog en liet het reepje pleister op de wond zien. „Uw rechterpols?” „Ja”. „Hij bloedde nog al hevig, niet waar?” „Zeer hevig”. „Wat is er met uw kleeren gebeurd, die u uittrok toen u het costuum aandede dat Mr. Godfrey u bracht?” „Dat weet ik niet. Mr. Lester vertelde mij dat ze hier gebleven waren. Ik had het voornemen ernaar te vragen”. ☞ Op een wenk van Goldberger opende Simmonds een valies en legde een pakje op tafel. Goldberger rolde het open en overhandigde het Swain. „Zijn dat de kleeren?” vroeg hij. „Ja,” zei Swain, na ze even bekeken te hebben. „Wil u het hemd omhoog houden zoodat de jury het kan zien?”
(Wordt vervolgd).

HET RAADHUIS TE BALK.

Bij de voorplaat.

BALK, een oud Friesch dorp, heeft op den hoek van de hoofdstraat, waar deze door een grachtje met aan weerszijden een boomenrij en een smalle straat, doorsneden wordt, zijn raadhuis staan. ☞ In den mond van de oude bewoners wordt het nog naar zijn vroegere hoofdbestemming „het rechthuis” genoemd. Naar de hoofdstraat staat de topgevel, versierd met trappen, waarvoor de van een kant toegankelijke stoep ligt. Deze stoep voert ons naar de verdieping waarop de voornaamste vertrekken van dit gebouwtje zijn gelegen. Aan den zijgevel langs de gracht vindt men de restanten van het oude gebouw, die dateeren van het stichtingsjaar 1615, zooals men kan afleiden uit de rijk versierde ankers aan den voorgevel. In den zijgevel zijn de lichtopeningen op den beganen grond in lateren tijd veranderd en is het muurwerk daaromheen met eene pleisterlaag bedekt; de lichtopeningen van de verdieping vertoonen nog de oude hoofdvorm, de dagkanten zijn hier met een hol versierd. ☞ Het jaartal 1836 dat men in de windvaan vindt, geeft waarschijnlijk het jaar aan waarin eene belangrijke verbouwing heeft plaats gevonden; in dat jaar zal ook de voorgevel van het gebouwtje vernieuwd zijn. Deze windvaan is geplaatst op het met lood bekleede torentje, hetwelk midden op den nok van het gebouw staat. Bij de verbouwing heeft men de oorspronkelijke hoofdvorm als voorbeeld aangehouden. De beide leeuwenmaskers die thans in den muur van de trap zijn geplaatst, versierden vroeger den gevel en zaten op de verdieping onder de ramen. ☞ De trappen van den topgevel zijn alle met dergelijke maskers versierd. De oorspronkelijke fraaie ijzeren ankers zijn weer tegen den gevel aangebracht, en, al zitten ze niet meer op de oorspronkelijke plaats en tegen 't oude metselwerk, toch geven ze den gevel een rijk cachet. ☞ Men vindt in dit plaatsje op meerdere oude huizen dergelijke fraai gesmeede ankers, alle dateerende uit het begin der 17de eeuw; hierin vinden we een bewijs dat er in de bloeiperiode der Hollandsche bouwkunst zelfs in zulke kleine plaatsjes meesters werden gevonden, die hun ambacht uitstekend verstonden en eigenaars die hun geld durfden te besteden aan de verfraaiing van hunne woonhuizen. ☞ In den gevel van het raadhuis zijn de ramen en de deuren bij de verbouwing verplaatst en vernieuwd; ze zijn echter niet zoo hinderlijk van voren, als die welke men er een tiental jaren geleden in geplaatst zou hebben. Bij deze verandering zal ook de gootlijst aan den zijgevel zijn aangebracht; ze vertoont den vroeg 19den eeuwschen vorm, doch komt hier veel te zwaar. ☞ De trap, van een eenvoudige ijzeren leuning voorzien, werd versierd met de oude schildhoudende leeuwen, die vroeger de massief gemetselde bordesafsluiting be kroonden. ☞ In het prentenkabinet van het Friesch Museum, dat nog veel belangrijk materiaal bevat, doch helaas slecht geordend is, vindt men eene oude afbeelding van den teekenaar Bulthuis, voorstellende een gezicht op 't raadhuis te Balk. Vergelijkt men deze teekening met den tegenwoordigen toestand, dan is duidelijk te zien, dat er in den loop der tijden van de schoonheid van het dorpsbeeld en van die van dit aardige gebouwtje veel is verloren gegaan. ☞ Het geheel blijft echter een merkwaardig hoekje en kan, als het met eenige zorg wordt onderhouden en niet te veel geschaad door leelijke nieuwe huizen in zijne omgeving, nog lang een sieraad blijven van dit oude plaatsje.
G. V.

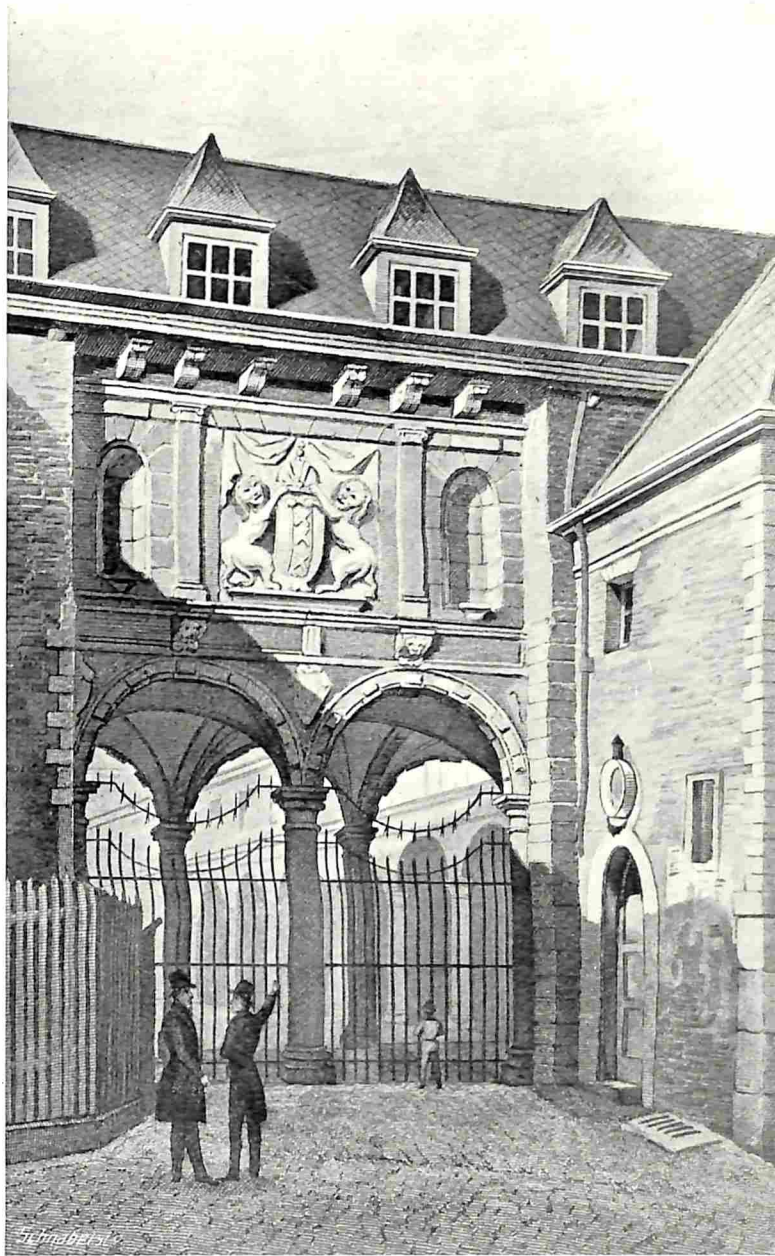
DE EERSTE KOOPMANSBEURS TE AMSTERDAM, GEZIEN VAN HET ROKIN.

DE DRIE BEURZEN VAN KOOPHANDEL TE AMSTERDAM.

ZE droegen al zeer verschillende namen, deze drie gebouwen. De een noemde men kortaf „de koopmansbeurs”, de ander de „grootte beurs”. Dit ter onderscheiding wellicht van andere beurzen. Men had immers al in de 17e eeuw, naast de „grootte” beurs, een graanbeurs, een schippersbeurs. ☒ Wij spreken van drie beurzen — maar ze behooren tot één en dezelfde instelling. Het eene gebouw verdween, toen het andere er voor in de plaats kwam; méér dan één „grootte” beurs tegelijk hadden de Amsterdamsche kooplieden niet noodig. ☒ Het eerste der drie gebouwen stond op het Rokin achter den Vijgendam. Het dateerde uit 1611, en lag daar juist tusschen het aloude scheidsgebied der oude en nieuwe stadszijde in, blijkbaar om het den kooplieden, aan die beide zijden woonachtig, wat af te leggen afstand betreft — even gemakkelijk te maken. ☒ Voorheen hielden de kooplieden hun „beurs” steeds op de Oude Zijde, vroeger, in de 15de eeuw al, in de Warmoesstraat tusschen de St. Olofspoort en de O. Z. Armsteeg, later, in de 16de, aan de Oostzijde van de Nieuwe brug. De laatste wordt zelfs reeds gememoreerd in een stedelijke keure van 1592, en o.a. door sommige schrijvers, als Brederode, Antonides van der Goes, in hun werken aangehaald. ☒ Ook de St. Olofskapel, welke de stad den kooplieden in 1578 afstond als „beurs” bij slecht weer, en later, in 1602, andermaal de Oude kerk — lagen op de Oude Zijde. ☒ Er was maar één categorie kooplieden, welke in de 16de eeuw op de Nieuwe Zijde vergaderde, n.l. de handelaren in granen, die bijeen kwamen aan de Oude brug op het Water, waar van ouds de koren- en zoutmarkt lag. Zij kregen op die zelfde plek in 1617 hun korenbeurs, welk gebouw, van hout zijnde, in de 18de eeuw eerst door een steenen werd ver-

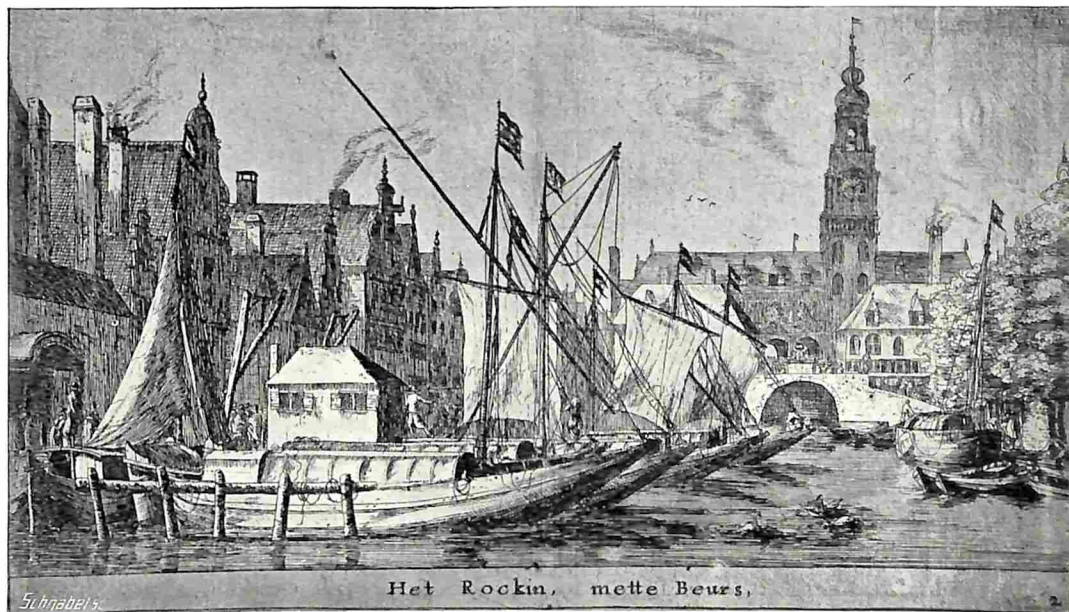
vangen. ☒ Andere steden waren Amsterdam in de stichting van een grootte koopmansbeurs in de 16de eeuw reeds vóór geweest. De eerste was Antwerpen. De vroedschap van Amsterdam wenschte zich te spiegelen aan de beurs, tusschen 1566 en 1569 te Londen gebouwd door den Vlaamschen bouwkundige Hendrick van Paesschen. Men wenschte een beurs uit ruime middelen te bekostigen, doch men had nog geen praktische ervaringen op dit terrein opgedaan. Men zond derhalve den bekwamen stadsbouwmeester Hendrick de Keyzer naar Londen, om in den geest van het Londensche ontwerp, een bij de Amsterdamsche verhoudingen zich aansluitend gebouw te ontwerpen. ☒ De beurs te Londen bezat een open binnenplaats, en daaromheen lag een aan de binnenzijde open, overdekte galerij, in het langwerpige vierkant, terwijl op de zuilen en buitenmuren dezer galerij een bovenverdieping rustte, bestemd tot winkelruimte; het fraaie gebouw brandde in 1666 af. ☒ In dier voege ontwierp ook Hendrick de Keyzer zijn beurs — het gebouw verkreeg zijn open langwerpige vierkante binnenplaats, waar de kooplieden vergaderden, zijn breede, gewelfde galerijen, waaronder zij tevens schuilen konden tegen regen en zonnewarmte — en ook werd op het gebouw een verdieping geplaatst, waarin winkels verhuurd, of andere instellingen, belangrijk in de geschiedenis der stad, gevestigd werden. Dit bovengedeelte der beurs, waarop nog extra een zolderverdieping werd aangebracht, droeg te Amsterdam in de wandeling den naam van „het pand van de beurs”. ☒ Het gebouw eindelijk een einde aan een periode, waarin de Amsterdamsche kooplieden maar steeds op den openbaren weg moesten „vergaderen”, om bij weer en wind schuil te gaan

onder een naburige luifel, waarvoor de bewoner hun dikwijls nog met weinig dankbare blikken aanzag. Men vond in deze beurs den wederglans van de alomheerschende activiteit en den opbloei van Amsterdam's koophandel in de 17de eeuw terug, waar de grootste en belangrijkste transactiën werden tot stand gebracht, zich de meest bekende figuren uit de koopmanswereld dagelijks vertoonden — reden waarom ook de „beurs” van den aanvang af gold voor een der eerste en voornaamste gebouwen der hoofdstad. Dichters uit dit tijdperk, Joost van den Vondel, Jeremias de Decker, — Rembrandt's vriend — hebben die beurs bij herhaling tot het onderwerp hunner gedichten gemaakt. Vóór de verrijzing van Jacob van Campen's meesterwerk op den Dam was de beurs ook architectonisch wel het eerste en voornaamste gebouw der stad te noemen. Herhaaldelijk werd het in den aanvang, zoowel als later, in beeld gebracht. Hoe merkwaardig en vreemd dit eerste beursgebouw wel was, blijkt uit de voorliefde, om het in vogelvlucht voor te stellen — soms met een aureool van koopmansattributen in de lucht omgeven. Men ziet daarop het smalle, langwerpige-vierkante model van het gebouw, te danken aan zijn ietwat gedrongen ligging tusschen de beide zijden van het Rokin. Verder kon men door deze teekening „en vol d'oiseau” opmerken, dat het gebouw een open, van vier zijden ingesloten binnenplaats bezat, alwaar de kooplieden hun beurs hielden. Maar verder kon men deze binnenplaats niet anders duidelijk maken dan door het interieur apart af te beelden. Dan zag men ook de zuilen-galerijen, waaronder de kooplieden in beurstijd konden schuilen, en kon men de fraaie, wat abdijachtige ruimte beter voor zich doen spreken, en de binnenmuren toonen der eerste verdieping met hun uitgespaarde nissen, waarin de beelden moesten komen der 3 × 12 graven, die echter nooit gekomen zijn. Bovendien kwam op de teekening in vogelvlucht goed de hoofdgevel boven het Rokinwater uit, en kon men zien, dat het gebouw op een sluis-gewelf stond. Inderdaad lag daardoor het beursterrein wel een heel eind hooger dan het straatniveau van het Rokin, maar konden schepen met gestreken mast daardoor onbelemmerd tusschen Rokin en Damrak onder het beursgebouw door varen. Teekeningen van de zijgevels of die aan de zijde achter den Vijgendam zijn veel schaarscher dan die van den gevel boven het Rokinwater aan de Zuidzijde. Geen wonder trouwens, daar de bouwmeester daarop zijn talent het minst had aangewend. De eenvoudige gevel aan de Vijgendamszijde met zijn beide poortingen viel achter de bebouwing, die daar lag, weinig in het oog. Van de beide gevels aan weerskanten van de Rokin-bebouwing schijnt de bouwmeester weinig te hebben kunnen maken. Die beide gevels met hun lage winkeltjes aan den voet, en de groote blinde muurvlakken er boven, waren door de ligging boven het hooge sluis-gewelf van zelf aangegeven. De blinde muren waren ontstaan tengevolge van de wat hoog gelegen galerijen, die hier aan weerszijden aan grensden, en onder die galerijen was een kelderruimte overgebleven, welke aan de Rokinzijden juist boven het straatniveau lag, en aanleiding gaf tot de z.g. „casjes”, welke verhuurd werden aan winkeliers in de stad. De gevel aan de Zuidzijde van deze beurs is ook herhaaldelijk in beeld gebracht van wege het alleszins fraaie stadsbeeld, dat het Rokin er door opleverde. Met de schepen in het Rokinwater er voor, vormde de beurs van de Keyzer — met haar hoogen, slanken klokkentoren ter rechterzijde van de beide hooggelegen, met beeldwerk bekroonde toegangspoorten, waartoe een er voor gelegen sluis ter weerszijde van het Rokin stijgend opging, en welke poorten wederom door vooruitspringende paviljoens werden geflankeerd — tot dit beeld een alleszins fraaie achtergrond. Geheel anders deed de beurs zich van deze zijde voor na de vergrooing in 1669, toen dit fraaie beeld verdween om plaats te maken voor den loodrechten muurwand van Daniël Stalpert met de rechte daklijst, van een

POORT VAN DE EERSTE KOOPMANSBEURS AAN DE ZIJDE VAN DEN VIJGENDAM.

stuntelig torentje voorzien en „opgeluisterd” met een groot Mercurius-beeld tegen dien wand. Wij zouden een dergelijke schending van stadsschoon thans een daad van waar vandalisme noemen! Het is thans niet noodig meer, om den verderen levensloop van het gebouw te volgen. Na deze verbouwing had Amsterdam haar hoogtepunt van opbloei in de 17de eeuw bereikt. Toen gold het verder uit levens-

HET ROKIN IN DE EERSTE HELFT DER ZEVENTIENDE EEUW, MET DE BEURS OP DEN ACHTERGROND.

Naar de ets van R. Zeeman.

behoud zich te handhaven en het verworvene te behouden. Zoo druk als het eenmaal ter plaatse was met het doen van zaken, zoo stil was het daartegenover vaak later. ☒ Maar wij zullen bij de tijdperken van bloei, stilstand of verval van den Amsterdamschen koophandel niet verwijlen — aangezien we nog een kort woord aan de beide opvolgers van dit beursgebouw hebben te wijden. In het begin der 19e eeuw vertoonde de beurs van de Keyzer, of wat dan eenmaal vóór 1669 er aan van de Keyzer was — het gebouw is in dat jaar van 2000 op 2150 vierkante el vergroot geworden, — zóódanige sporen van verval, en de gewelven er onder waren zoodanig aan het verzakken, dat geen redding meer mogelijk bleek. Het gebouw werd in 1835 gesloten en twee jaren later gesloopt. ☒ In de collectie A. van der Hoop in het Rijks-Museum bezitten wij nog een schilderij van Kasper Karssen anno 1836, van een deel der binnenplaats en galerij aan de Noordzijde met de beide ingangen. Vervallen en eenzaam ziet het interieur er uit, met de waardigheid echter aan zich van vervallen grootheid. Men ziet boven pilaar I iets van een gedenksteen. Deze werd daar aangebracht in 1814, na een bezoek aan deze plaats door Tsaar Alexander I van Rusland. De dichtregels van Corn. Loots, waarmede hij op de beteekeenis van dat bezoek duidde, zijn natuurlijk niet leesbaar. ☒ Dicht er bij — het gaat in dezelfde moeite door — vinden wij een ander schilderij van de beurs van binnen, nu van de Zuidzijde, en alles daarop getuigt nog van glans en leven. Het is geschilderd door Job Berckheyde (1630—1693) op een warmen zomerdag, terwijl de kooplieden in hun zwarte kleedij schuilen onder de galerijen voor de zon, en uit de aan de achterzijde openstaande luiken, blijkt dit stuk na de verbouwing door Daniël Stalpert vervaardigd te zijn. ☒ Een der langst bewaarde herinneringen aan deze eerste beurs is, behalve het beurspoortje op den Vijgendam waarvan de opening nog aanwezig is, het „trommelen op de beurs” geweest. Dit gebruik was afkomstig uit 1622, toen een weesjongen ontdekte, dat er onder de gewelven van het gebouw een schip met buskruit lag — en weldra bleek, dat een Spaanschgezinde dat er had neer gelegd om de beurs gedurende beurstijd in de lucht te doen springen. Aan die ontdekking, welke het sluiten van de gewelven voor de scheepvaart voor altijd ten gevolge had, zou de jeugd dit voorrecht te danken hebben gehad. Hoewel de geschiedenis van het „buskruitverraad” twijfelachtig is, heeft niettemin de Amsterdamsche jeugd bijna 3 eeuwen lang van het soldaatje spelen op de beurs genoten in de kermisweek. Zonder tegenstand te ontmoeten, is het gebruik in 1902 afgeschaft — hoewel een poging, daartoe een halve eeuw eerder aangevend, mislukte. Toen liet de jeugd zich dat voorrecht niet ontfutselen, geholpen natuurlijk door den bijval van ouderen.

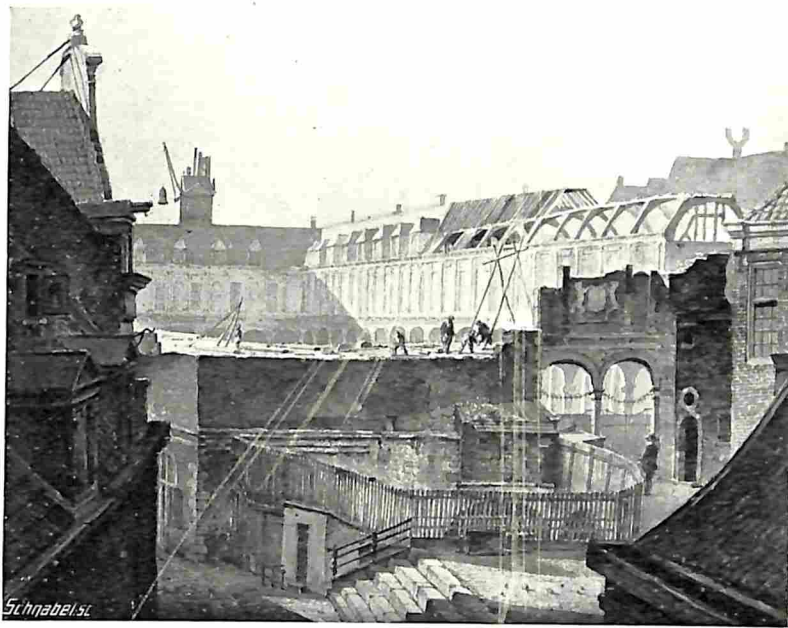
(Wordt vervolgd.)

J. C. WAAL.

RIJST.

LEZER, houdt ge van grassen? Hebt ge wel eens de schoonheid, de gratie van tarwe-, rogge- of gerstaren genoten, als ge liept door de goudgele, golvende graanakkers? Dat is landelijk, zegt ge, en de vrede, die er van afstraalt, is vaak van een bijbelsche wijding. Maar ook, hoe sierlijk zijn de afzonderlijke aren! Hoe bewonderen we de sierlijke buiging, de fijne kafnaalden van gerst of rogge, de rijzigheid en rankheid der gouden halmen met de gouden aren. Ze zijn alle zeer decoratief, en ze kunnen, stuk voor stuk, tot de siergrassen gerekend worden, al doen we dit gewoonlijk niet. Maar rogge, tarwe, gerst en haver, ze zijn alle mooi, omdat ze, elk op zichzelf, iets eigens hebben en karakteristiek

zijn. ☒ Dit geldt voor de voedergranen, die ten onzent verbouwd worden, maar het geldt in niet mindere mate ook voor het voedselgraan bij uitnemendheid der tropen, de rijstplant. Dit graangewas wijkt zeer van de bovengenoemde graansoorten af, vooral door zijne halmen, die of naaldloos, of van lange, witte of roode kafnaalden zijn voorzien. De halmen zijn slank en de aren bestaan uit ranke, bloempluimen, die spoedig in losse vruchtpluimen veranderen, en dan een lichtgelen tint aannemen. Zulke vruchtpluimen kan men lange jaren bewaren en in makartbouquetten verwerken. ☒ Maar het schoonst zijn ze toch op de plant, en voor wie over een warme kas of serre beschikt, is het de moeite waard jaarlijks eenige rijstplanten te kweken. De snelle ontwikkeling tot bloeiende en vruchtdragende plant biedt een genot op zichzelf, en men verheugt zich, als na den bloei de aren rijpen, en door de zwaarte der korrels sierlijk gaan overhangen. ☒ De afbeelding op blz. 415 van een bloeiende rijstplant in den Hortus te Amsterdam, kan van die sierlijke verschijning een denkbeeld geven. 't Is alles ongedwongenheid, losheid en natuurlijkheid, met al de ranke gratie, velen grassoorten en speciaal den rijsthalmen zoo eigen. ☒ Als men in een kas van 18—25 gr. Cels. de rijstkorrels in April-Mei uitzaait, kunnen ze in Juli-Augustus bloeien, en in September in rijpe vrucht staan. De amateur kweekt ze het beste in een waterbak, of, bij gebrek daaraan, in een kuip, die men voor twee derde met bagger vult, en daarop een handbreed water laat staan, dat nu en dan wordt ver-

DE EERSTE KOOPMANSBEURS TE AMSTERDAM
ONDER SLOOPERSHANDEN, IN MAART 1637.

rijst buiten in een bassin op 'n beschutte, warme plaats gekweekt, maar een groot succes was dit nooit! ☒ Als kasplant echter is de rijst een cultuur stellig waard, omdat ze een gracieuze vulling van de in den zomer veelal leegstaande kassen en serres biedt, en ze onze belangstelling verdient als het belangrijkste landbouwgewas van onzen Oost, en tevens als een der gewichtigste voedingsgewassen der wereld. ☒ Ik laat hieronder, aan de hand van Prof. Dr. Otto Warburgs groote werk „Die Pflanzenwelt” eenige wetenswaardigheden volgen over de rijst, welke een denkbeeld kunnen geven van de beteekeenis van dit allernuttigst graangewas voor de menschheid als voedselplant, en welke bij de lezers ongetwijfeld de verdiende belangstelling zullen ontmoeten. ☒ Van rijst (*Oryza*) bestaan vijf soorten, die in de tropische landen der oude wereld thuis behooren. Vier soorten zijn van Indischen oorsprong en slechts de echte rijst, *Oryza sativa*, is ook in Afrika en het Noorden van Australië in het wild groeiend aangetroffen. ☒ De rijst is een der oudste cultuurplanten der warmere streken, welke in de door Keizer Chinnong in China omstreeks 2700 jaar voor Christus ingevoerde Lenteplichtigheid in de beide gerstsoorten, tarwe en Yamswortel door de Prinsen gezaaid of geplant werden. ☒ In het Middellandsche Zeegebied kent haar als een Indisch gewas. Meerderere bijzonderheden werden eerst later bekend door de tochten van Alexander den Grooten; de Ptolomaeërs brachten de rijst naar Egypte, en in

het begin onzer tijdrekening legden zich reeds de Garamanten, Oasenbewoners ten Zuiden van Carthago, op den rijstbouw toe. Ook in Centraal-Azië tot den Oxus, in Perzië en Mesopotamië werd in dien tijd reeds rijst verbouwd, terwijl zij eerst met de verovering van Spanje door de Mooren, naar Europa (d.w.z. naar Spanje) kwam. ☞ Eerst tegen het einde der Middeleeuwen kreeg de rijstbouw in Italië vasten voet, en spoedig daarop in Zuid-Frankrijk. In West-Indië werd de rijst reeds in 1493 door Columbus ingevoerd. Ze verbreidde zich allengs over geheel Zuid-Amerika. In Noord-Amerika begon de rijsteelt eerst in 1647, en wel in Virginië, om zich van daar over Carolina naar de Golfstaten te verspreiden. ☞ Thans is de rijst wel in alle streken der aarde, waar ze groeien kan, als cultuurplant verbreid, maar de met rijst bebouwde oppervlakten zijn toch buiten Azië slecht uiterst gering, tegenover den rijstbouw in Zuid- en Oost-Azië. In Voor- en Achter-Indië, den Maleischen Archipel, China en Japan neemt de rijstcultuur de eerste plaats in den landbouw in; alleen in Britsch-Indië bedraagt de jaarlijksche rijst oogst tegen 30 millioen ton, en over de 20 millioen Hectaren zijn daar voor de teelt van rijst in gebruik. Zonder twijfel staat de rijstproductie der aarde, zoo al, slechts weinig achter bij die van Mais en Tarwe. ☞ Ongeveer het derde deel der menschheid leeft hoofdzakelijk van rijst, namelijk het grootste deel der Indiërs, Maleiers en Chineezers. Niet-tegenstaande de groote productie in eigen land, moeten China, Japan en Java nog rijst invoeren, terwijl Indië en Burma, Siam en Fransch-Achter-Indië den grootsten rijstuitvoer bezitten. In Afrika heeft het verbouwen van rijst nog slechts weinig vasten voet gekregen; blijkbaar wijl men er met den grondslag der cultuur, ploegen en bewatering, nog weinig vertrouwd is. Toch troffen de eerste Afrika-ontdekkers, zooals Barth, in het binnenland, o.a. in Bornu en de Haussastaten, rijstcultures aan. ☞ In Europa wordt op het Balkanschiereiland en in Hongarije slechts in geringe hoeveelheid rijst verbouwd, daarentegen is de rijstbouw in het Zuiden van Spanje en in Noord-Italië niet zonder beteekenis. In Zuid-Europa wordt deze cultuur door verbodsbepalingen beperkt, en is het niet geoorloofd rijst in de nabijheid der dorpen te verbouwen, wijl de daarvoor noodige waterpoelen een kiemplaats voor malaria werden. ☞ In de Vereenigde Staten van Noord-Amerika werd de rijstbouw door de toenemende katoenteelt meer en meer ingeperkt, maar toch levert Carolina nog heden de beste rijst in den handel; de grootste opbrengst leveren daar echter Louisiana en Texas, waar thans, zooals ook in Californië, Japaneezen deze cultuur met groote zorg, en in toenemende mate, drijven. In Zuid-Amerika werpen zich de Duitschers in Zuid-Brazilië op deze cultuur en ook neemt in de warmere deelen van Argentinië de rijstcultuur toe. ☞ Zooals bij een zoo oude cultuurplant niet anders is te verwachten, bestaan er talloze variëteiten van; in een te Calcutta verschenen catalogus werden niet minder dan 1400 soorten onder 1104 benamingen vermeld. Nevens de veelvuldiger voorkomende soorten met kafnaalden, zijn er ook kafnaaldlooze (ongebaarde) vormen, en nevens de

Foto C. Steenbergh.

RIJST.

gewone zetmeel bevattende rijst, zijn er ook talrijke vormen van kleefrijst (de var. *glutinosa*), die Amylodextrin bevatten. Men onderscheidt voorts droge- en natte cultuur; die der natte cultuur wordt als waterrijst, de andere als bergrijst aangeduid, wijl men de droog gecultiveerde rijst vooral in sterk bergachtige landen verbouwt, en wel meestal als bijzondere soort, de var. *montana*. Terwijl men de rijst in Lombardije breedwerpig uitzaait, in Noord-Amerika daarvoor een zaaimachine gebruikt, en in Noord-China de korrels met de hand in de aarde steekt, bedient men zich in Japan, Zuid-China en Zuid-Azië van een voorcultuur op zaaivelden. De na vier tot vijf weken rijpe rijst wordt op Java halm na halm met een bijzonder soort mes kort afgesneden; in Zuid-Azië wordt de rijst meest in houten stampblokken ontbolsterd, deels ook in eenvoudige rijstmolens. In bijzondere pelmachines wordt de vruchthuls en zaadhuid, benevens de daaraan bevestigde kleef-

laag der korrels, door wrijving verwijderd en ten slotte in polijstmachines door borstelen aan de rijst de voor den verkoop van beteekenis zijnde helderwitte kleur gegeven. ☞ Door het grondig polijsten verliest de rijst echter de voor de voeding der menschen zoo onmisbare vitamines, en bij voeding, uitsluitend met zulke rijst, ontstaat reed na zes tot zeven weken de Beri-Beri-ziekte, welke in Japan en China reeds meer dan 1000 jaar bekend is, en waardoor in Japan vroeger jaarlijks 50000 menschen ziek werden. Bij hoenders, die bij uitsluitende voeding met gepolijste rijst reeds na 20—30 dagen aan Polyneuritis gallinarum ziek werden, zijn reeds enkele miligrammen Vitamines voldoende, om ze in enkele uren te genezen; bij menschen geeft men als voedsel, naast rijst, meestal leguminosen, om het optreden van Beri-Beri te voorkomen. ☞ Bij de Japansche Marine, van welker manschappen in 1883 meer dan een vierde deel door deze ziekte werd aangetast, en een vijfde deel stierf, was de ziekte 3—4 jaar later, dank zij een wijziging in de voeding, geheel uitgeroeid. Op de Philipijnen hebben de Amerikanen het volkomen polijsten van rijst verboden. De kleefrijst wordt slechts in de tropen genuttigd. ☞ Uit het zetmeel in de rijst wordt poeder en „Schmink” bereid. Door gisting verkrijgen de Japanners hun sake (rijstbier). Ook wordt brandewijn uit de rijst bereid,

op Java de Arrak en suikerstroop, in China de Samschu. ☞ De kafnaalden worden als pakmateriaal benuttigd, ook als mest, en van het stroo maakt men goedkope sandalen, hoeden, koorden en regenmantels. Ook het gewone gele chineesche papier bestaat uit rijststroo.

A. J. VAN LAREN.

Ontvangen Boeken.

☞ Een uitgave van W. Leijdenroth van Boekhoven te Utrecht is: „Onder Holland's hemelen”, door Rinke Tolman, met 37 natuurofnamen van R. Tepe. ☞ Van den A. N. W. B., Toeristenbond voor Nederland, ontvingen wij een nieuwe Kaart van de Veluwe en Omstreken voor wielrijders, bewerkt door Mr. A. W. Stork.

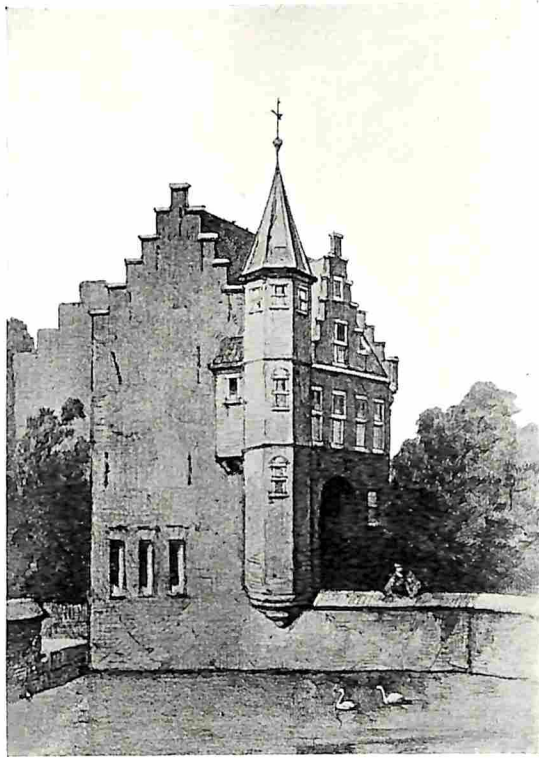
HET BINNENHOF.

„HET Binnenhof is voor ons wat het Forum te Rome is voor de Romeinen,” schreef eens Victor de Stuers. Dat is ons wel wat te kras. En dat zich „daar de geheele geschiedenis van ons land heeft afgespeeld,” is ook al een heel gedurfde bewering. Een vergelijking van de geschiedenis der gewesten waaruit het tegenwoordig Nederland is ontstaan, met het gecentraliseerde Romeinsche Rijk gaat wel zéér mank. Een plaats als Rome innam in het Rijk *waaraan het zijn naam gaf*, heeft 's Gravenhage noch vóór noch tijdens de nauwere aaneensluiting der zeven noordelijke provinciën ingenomen, kón het niet innemen ook. ☒ Dat neemt evenwel niet weg, dat zich op en om het Haagsche Binnenhof, waar in den grooten tijd der Republiek de mannen zetelden, die het schip van Staat stuurden, en eenige der kranigste Stadhouders uit het Oranjehuis hunne woonplaats hadden, zúlke voor ons vaderland belangrijke gebeurtenissen hebben afgespeeld, dat men het met het volste recht tot de belangrijkste historische plekken van ons land kan rekenen. Zetel van Staten-Generaal en Staten van Holland, woning der Stadhouders-opperbevelhebbers van het leger der Republiek tevens, symboliseert het Binnenhof van de eerste helft der 17de eeuw wel zeer sterk den band, die de geschiedenis tusschen Nederland en Oranje heeft gevlochten! En omdat het Binnenhof bovendien voor een belangrijk gedeelte zijn tegenwoordig aanzien dankt aan drie Oranjevorsten: Maurits, Frederik Hendrik en Willem V, is het thans, nu Nederland zich opmaakt om het 25jarig regeeringsjubileum te vieren der afstammeling van mannen, aan wie ons land zoo heel veel te danken heeft, en daarbij vooral geïnspireerd wordt door het verleden, ongetwijfeld een geschikte tijd om onzen lezers een en ander te vertellen, een en ander te laten zien van dit Binnenhof, dit óverbekende Binnenhof, waarvan toch misschien nog wel ièts valt te zeggen, en vooral ook, af te beelden, dat nieuw voor hen zal zijn. Zeker niet zoo volslagen nieuw, zoo volslagen een verrassing als vele kastelen in vergeten hoekjes van ons land, die wij in den loop der jaren in woord en beeld onder hunne aandacht hebben gebracht. Maar toch, mocht het 13de eeuwse slot der Graven van Holland met de daarbij verrezen gebouwen, waaruit in den loop der eeuwen het Binnenhof groeide zooals wij dit thans kennen, wel in dit blad ontbreken? ☒ Want aan het grafelijk jachthuis, tegen het midden der 13de eeuw door Willem II, graaf van Holland en Zeeland, gebouwd bij den alouden „Vijver” in de bosch- en wildrijke streek aan den zoom der duinen ten zuiden van Leiden, en na zijn vroegtijdigen dood door zijn zoon Floris V vergroot en voltooid, dankt het Binnenhof, ja heel „die Haghe”, zijn ontstaan, al vormde deze grafelijke woning in den tijd, toen heel Europa zijn oogen op deze plek richtte, niet meer het middelpunt van het allengs daaromheen gegroepede gebouwencomplex, al was het toen niet meer het hoofdgebouw, tenzij dan in architectonischen zin. Want zeker, nog altijd overheerschte er de Grootte Zaal met hare twee torens. Maar in de *bijgebouwen* vergaderden Staten-Generaal en Staten van Holland, woonden de aanvoerders der zegevierende Staatsche-troepen, terwijl de indrukwekkende feestzaal van „der keerlen God” reeds tegen het einde der 16de eeuw was afgedaald tot een soort van openbaar verkooplokaal, waar boeken, zijden stoffen, spiegels, brillen, messen lagen uitgestald, en een tijdlang zelfs vleesch werd verkocht. Slechts enkele malen nog werd de zaal voor waardiger bestemming gebruikt: eerst op den 26 Juli 1581, toen de Staten-Generaal der Geunieerde Nederlanden er in plechtige vergadering bijeenkwamen om den Koning van Spanje vervallen te verklaren van zijne heerschappij over deze landen; nog eens in 1651, toen er onder leiding van Jacob Cats de z.g.n. „grote ver-

gadering” werd gehouden; bovendien in 1586 toen er ter eere van Lycester, en in 1642, toen er ter eere van Engeland's Koningin en hare dochter, de jeugdige gemalin van Frederik Hendrik's zoon Willem, luisterrijke feestelijkheden in plaats vonden. ☒ Maar wij moeten terug, naar den grafelijken tijd, naar den tijd van 's Graven Hof, dat wel niet was gebouwd als burcht, als versterkte woning, maar toch veiligheidshalve door muren en grachten was omringd. Heel gemakkelijk zou deze tamelijk uitgestrekte nederzetting — buiten het eigenlijke Hof nog stallen en loodsen aan het vóór- of buitenplein aan de westzijde, boomgaarden en moestuinen aan de Oostzijde — niet verdedigd kunnen worden, maar het verwondert niet, dat men in dien zoo onveiligen tijd toch als vanzelf er toe overging, eenige maatregelen te nemen, die tegen overrompeling zouden behoeden. Zoo werden ook de buitenhoven door grachten omgeven. Natuurlijk werden ook alle toegangen door poorten afgesloten, steenen gebouwen, gelijkende op de poorthuizen der steden. Ook de buitentoegangen, vier in getal. ☒ Voor we het Binnenhof betreden eerst iets over deze buitenpoorten, waarvan de eenige, welke bewaard bleef, wel reeds eeuwen lang een leven op zichzelf heeft geleid, maar toch aan het grafelijk Hof haar ontstaan dankt.

DE BUITENPOORTEN VAN DEN HOVE.

☒ Het waren er, zooals reeds gezegd werd, vier. Twee ervan stonden aan weerszijden van den Vijver, aan hare kortste zijden, nabij Plaats en Langen Vijverberg, en waren aanvankelijk bekend onder de namen van Voorste en Achterste of Uiterste Poort van den Hove; de derde bevond zich aan het einde van de Hofstraat bij het Spui en heette Zuid- of Spui-poort, terwijl nog een vierde poortje, het Hofpoortje, in de latere Staatsteeg, tot den Zuidwesthoek van het Binnenhof toegang verleende. Al deze poorten schijnen eerst na de voltooiing der grafelijke woning, in de 14e eeuw, te zijn gebouwd. De hoofdtoegang bevond zich aan de Plaats waar de Voorste poort stond, en heel simpel middeleeuwsch poortgebouw, niet veel meer dan een doorgang, waarboven aan de buitenzijde de leeuw van Holland prijkte, met verdieping, door een zadeldak gedekt. Iets omvangrijker en, tenminste in later jaren sierlijker, was de Achterste poort, die den oostelijken Vijverover afsloot, en één geheel vormde met de steenen borstwering,

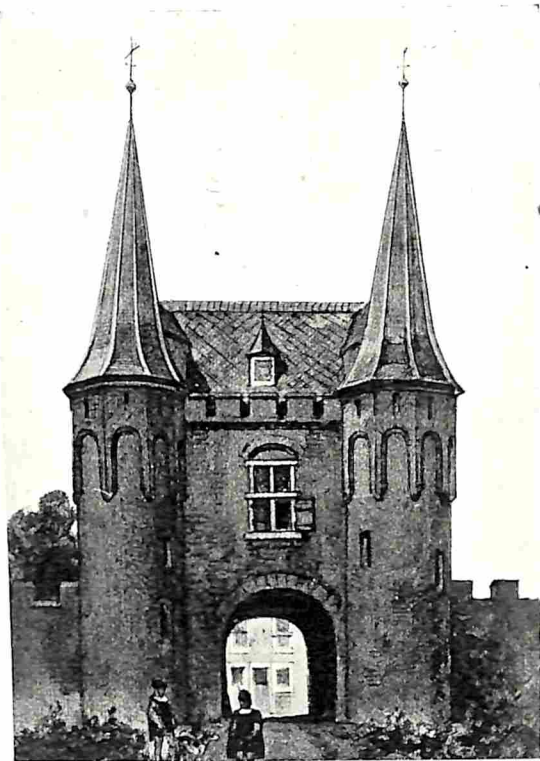

DE ACHTERSTE POORT VAN DEN HOVE, AAN DEN OOSTELIJKEN VIJVERKANT, AFGEBROKEN 1636.

welke den Vijver omzoomde; haar sierde aan de waterzijde een slanke toren, en latere wijzigingen verlevendigden het gebouw met trapegevels; toch bleek uit den betrekkelijk kleinen doorgang, dat men hier niet met een hoofdtoegang te doen had. Jammer genoeg is dit poortgebouw in 1636 ten behoeve van den bouw van den St. Sebastiaansdoelen (het tegenwoordige Gemeentemuseum) afgebroken. De Zuid- of Spui-poort, in 1404 nieuw opgebouwd, was toen een van die schilderachtige middeleeuwsche poorten, welker doorgang door twee torens geflankeerd wordt; in 1861 heeft het gemeentebestuur van 's Gravenhage de vrijheid genomen, eigendunkelijk deze Hofpoort af te breken, terwijl het Rijk, dat eerst jaren later van piëteit tegenover de Binnenhofgebouwen zou blijk geven, de sloopers kalm hun gang liet gaan. Minder betreuningswaardig was de verdwijning van het kleine Hofpoortje, een zestal jaren later. ☒ Alleen de Voorste poort is van de buitenpoorten behouden gebleven. Wel is ook zij, beter bekend onder den naam van „Gevangenpoort”, herhaaldelijk, en tot op dezen dag, met afbraak bedreigd. Het eerst in 1849, toen de bekende G. Groen van Prinsterer in de Tweede Kamer op slooping aandrong van de poort, die volgens hem, „onmiddellijk na den moord van de De Witten had behooren geslecht te worden” (alsof de verdwijning van de onschuldige poort het wanbedrijf zou doen vergeten!), en de minister van Financiën, Van Bosse, antwoordde, dat het

gebouw ook hem een steen des aanstoots was. Krachtig werd echter voor het behoud van het historisch monument geijverd, en met succes. Bij koninklijk besluit van 3 Februari 1853 werd de Gevangenpoort met bijbehorende gebouwen overgedragen aan Binnenlandsche Zaken, „om door hetzelfde als historisch gedenkteken te worden beheerd en onderhouden”. Meer dan eens is daarna noggepoogd te bewerken dat het gebouw gesloopt werd, om een ruimeren doorgang van Buitenhof naar Plaats te verkrijgen; men weet dat deze kwestie ook weer in den laatsten tijd aan de orde is gekomen. Maar de stemmen der slooplastigen zijn verzwakt, en een andere oplossing zal aan de eischen van het verkeer tegemoet komen. Wel verliest daardoor het gebouw, dan aan één zijde vrijstaand, zijn karakter van poorthuis grootendeels, maar was nog wel veel van dit karakter behouden in de algeheel veranderde omgeving? Sprak het tusschen huizen gevatte poortgebouw, gesticht als voorpoort van het Hof, aan den Vijver, nog wel sterk van de grafelijke tijden waarin het ontstond? En stelt men op zijn behoud bovendien niet nog meer prijs om de historische herinneringen, er aan verbonden, dan om zijn architectonische beteekenis? ☒ Waarschijnlijk is reeds van den aanvang af de ruimte boven den poortdoorgang als gevangenis gebruikt, en werden daar misdadigers opgesloten, die voor den Graaf zelven moesten verschijnen. Met zekerheid weten we echter, dat eerst in 1390 het poortgebouw als gevangenis is gebruikt. Weldra wordt het dan ook „des Graven steen, gevangenis en stokke” 1) genoemd. Tijdens de Hoeksche en Kabeljauwsche twisten nam de behoefte aan meer ruimte toe, en het zal in dien tijd geweest zijn, dat men het eigenlijke poortgebouw met eenige gevangenhuisen vergrootte, die nog thans evenzeer worden bedoeld, als men van „Gevangenpoort” spreekt. In de 17de eeuw werden de cachotten „naar de eischen des tijds” gewijzigd. ☒ Waren het in de 15de eeuw vooral Hoeksche en Kabeljauwsche edelen die de gevangenen van de Voorpoort vulden, in de 16de eeuw zijn er vele aanhangers van de nieuwe leer opgesloten en — gemarteld; een der eersten van hen, in 1525, was Jan de Bakker. Ook de al te vrijzinnige Dirck Volkertsz. Coornhert werd er in 1567 door den Raad van Beeroerten gevangen gezet. Na den opstand tegen Spanje werden er zoowel vijandelijke krijgslieden gevangen gezet, als mannen, die zich in het Staatsche leger aan plichtsverzaking hadden schuldig gemaakt, of daarvan werden verdacht. Van de bekendste gevangenen, in de 17de eeuw hier opgesloten, noemen wij Reinier, Heer van Oldenbarneveld, die als deelnemer aan den aanslag op het leven van Prins Maurits ruim een maand later op het „Groene Zoodje” werd onthoofd, verder Admiraal Witte Corneliszoon de With, wegens eigenmachtig, maar zeer begrijpelijk optreden als vlootvoogd, en Ritmeester Henri de Fleury de Coulan, Heer van Buat, beschuldigd van verstandhouding met Engeland en deswege onthoofd; ten slotte Cornelis de Witt, de kra-

DE ZUID- OF SPUIPOORT VAN DEN HOVE BIJ HET HOFSPUI.
AFGEBROKEN 1861.

nige Dordtsche regent, die er ook gepijnigd werd; toen zijn broeder, de geniale raadpensionaris van Holland, Johan de Witt, hem den 19den Augustus 1672 op de Gevangenpoort bezocht, was juist het tegen Cornelis gevelde, vrij-zachte vonnis bekend geworden, en bracht het opgeruide gepeupel de beide broeders om het leven; het afgrijselijk treurspel dat zich toen in en bij de oude muren der Voorpoort heeft afgespeeld, is zóó bekend, dat het overbodig is daarover uit te weiden. Geheel zwijgen over dit drama was echter niet mogelijk. Want de Gevangenpoort en de vermoording van de gebroeders de Witt zijn niet wél te scheiden: wie van het een spreekt, denkt noodzakelijk aan het ander. Hij die in deze dagen dankbaar gedenkt wat Oranje voor land en volk is geweest, moge, met de Gevangenpoort voor oogen, bedenken, dat mate-looze en onberedeneerde afhankelijkheid en liefde voor een vorstenhuis niet steeds de schoonste bladzijden der geschiedenis vult. ☒ Tot het laatst der 18de eeuw werden nog herhaaldelijk personen om staatkundige redenen in de Gevangenpoort opgesloten, en nog tot ongeveer 1830 werd het gebouw als gevangenis gebruikt. ☒ Toen in 1873

weer eens de kwestie van het al of niet behouden der toen zeer verwaarloosde Gevangenpoort ter sprake kwam, is het denkbeeld geopperd het gebouw tot een museum van straf- en foltertuigen in te richten. Dat denkbeeld, het eerst naar voren gebracht door het Tweede-Kamerlid Mr. W. Wintgens, is uitgevoerd, en de vele bezoekers van het oude gebouw kunnen er, voornamelijk in de

1) Naar een nog in het gebouw aanwezig strafwerktuig, waarop men de gevangenen legde, met handen en voeten er in gesloten.

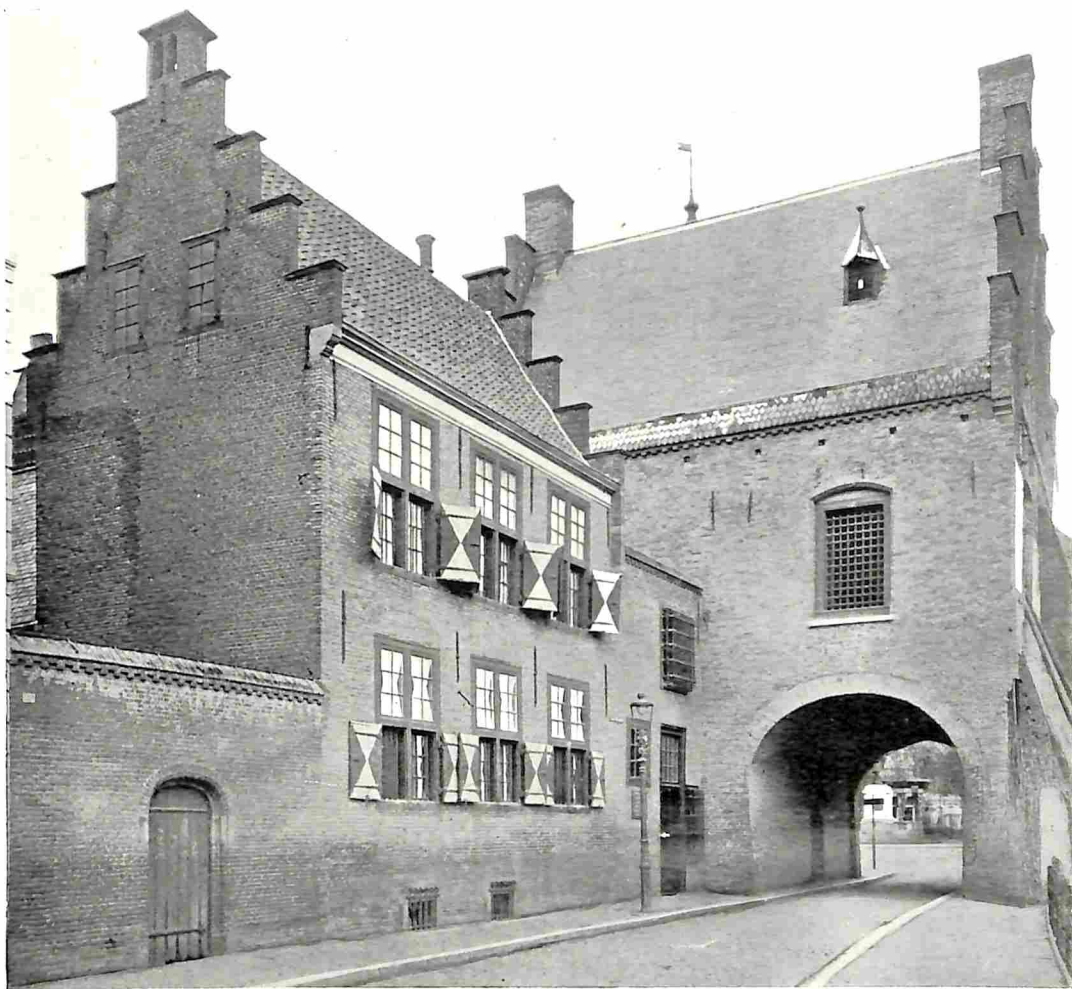

Foto C. Steenbergh.

DE VOORSTE POORT VAN DEN HOVE, MEER BEKEND ONDER DEN NAAM VAN GEVANGENPOORT, BINNENZIJDE.

zaal naast den poortdoorgang, tal van herinneringen aanschouwen aan de wreede rechtspleging van weleer; de huivering waarmee dit alles gezien wordt, gaat niet zelden gepaard met het weldadig aandoende besef, dat wij er „toch wel op vooruit zijn gegaan”. Het is hier niet de plaats om na te gaan in hoeverre dit waar is, en of men thans niet van het eene uiterste in het andere is vervallen. Intusschen zal wel ieder het er over eens zijn, dat het afschaffen van het gruwelijke — maar bovendien ondoelmatige — folteren van beschuldigen, om hun een bekentenis te ontlokken, tot dankbaarheid stemt.

(Wordt vervolgd).

A. L.

DICHTERLIJKE BAKKERS.

ONLANGS reeds vestigden wij de aandacht op de rijmlustigheid onzer voorouders, en op het feit, dat ook de bakkers ijverig meededen aan het rijmpjes maken. Wij laten hier thans eenige proeven van hunne dichtkunst volgen. ☞ Geen wonder, dat de voorvaderen, en onder hen ook de bakkers die de Bijbelsche geschiedenis op hun duimpjes kenden, op hun uithangborden voorstellingen aanbrachten van personen uit den bijbel, en dat ook hun rijmpjes er betrekking op hadden. ☞ Zóó b.v. met een bakker, die *Abel* heette:

„Kaïn sloeg Abel in het oosten
doot

Hier woont hij in het westen en
bakt er broot”.

Kaïn en Abel kwamen meer voor op de uithangborden:

„Kaïn sloeg zijn broeder dood,
Hier verkoopt men wittebrood”

Of ook:

„Kaïn sloeg Abel dood Al om
een hoekje,
Hier verkoopt men wittebrood
En ook een koekje.”

De bakkers verkochten ook meel, honig en andere grondstoffen voor het bakken van koek. Daarom las men op 't bord van een bakker:

„Honich verkoopt men hier met
de can,
't Heylighe land overvloeyde er van.

Op een ander bord stond:

„Gelijck als Faeton door hoog-
moed uit den hemel viel,
So bakt men hier wafels en
olijkoeken by mijn siel”.

Bij een bakker op de Brouwersgracht te Amsterdam, die op zijn uithangbord den Koning van Engeland vertoonde, stond:

„In de Koning van Engeland, leest het vrij overluid
Men verkoopt er goed brood en bakt harde beschuit.

Een bakker te Leiden vermoedelijk door den omgang met studenten iets van Latijn kennend, had voor zijn luifel een man laten schilderen, die een stuiversbol in zijn grooten mond stopte. Daarbij stond:

„Nominativo, hic, haec hoc. Dit is de Bolleschrok.

Een onfortuinige bakker, die op zijn bord drie roggebrooden had geschilderd, maar die genoodzaakt was om te verhuizen, had op zijn nieuwe standplaats er vier op zijn luifel laten schilderen met 't versje:

„Al heeft haat en nijd mij uit de drie roggebrooden verdreven
Hoop ik zal de Heer in de vier roggebrooden mij zegen geven”.

Op de Lindegracht te Amsterdam verzocht een realistisch aangelegde bakker:

„Misgun geen bakker winst, gij goede en quade lien,
Sij arbeyden het brood met lichaam, voet en kniën.”

Bij een banketbakker op de Prinsengracht:

„Besiet mijn banket wel voor de deur. En komt dan in huis
en koopt uw keur.”

In de Gasthuismolensteeg:

't Gebak, dat gij hier ziet, kan slechts uw oog vermaken,
Kom liever in mijn huis, dan zal het u wel smaken,
Te meer als gij daarbij Gebruikt een glaasje romanij.”

Op den Heiligenweg:

„Gaet niet voorbij Maar komt bij mij
Wilt niet vergeten Hier gebak te eten.”

'n Hoog-poëtisch dichter-bakker te Utrecht:

„Hier verkoopt men rogge- en wey-
tebrood. Dat voedzaam is in
hongersnood,
En mee heel goed is voor de dood.
Wie 't gebruikt, die moet zeggen,
Dat hier is het puik van bollen,
en weggen. Ik woon hier aan
dees oord

Van de Katrijnepoort. Mijn naam
is Jan de Groot.”

In de Tuinstraat te Amsterdam:

Mijn handel is zeer zoet En ik
heb lekkere waar,
Die hier wat hebben moet, Die is
ten eerste klaar.

Te Zaandam:

„Koek, die zoet is, Koek, die
goed is,
Koek die gaar is, Proef, of 't niet
waar is.

In Harlingen voor 'n luifel:

„Weg met den Apotheek en
Doctors viese grillen
Hier vind je andere pillen. 'k Heb
lekkere koek,
Zeer zoet van smaak, Gekruit met
kaneel en nootmuskaat

Een bakker in Waterland vond 't zeer verdrietig, dat zijn dorpsgenooten op marktdag uit Amsterdam koek meenamen naar huis, inplaats van ze bij hem te koopen. Bij heele troepen slungelden de boeren en boerinnen langs den Nieuwendijk en de koekwinkels stonden zoo vol, dat de klanten soms lang moesten wachten om geholpen te worden. Daarom liet hij op zijn uithangbord schilderen:

„Men heeft tot Amsterdam op
de Nieuwendijk niet te gaan,
Om Confijtkoek of Boerenbe-
driegers te halen,

Want je moet se daar alsoo duur als bij mij betalen,
En je hoeft hier geen halfuur aan de toonbank te staan,
En ze zullen je daar niet beter berechten als ik doe,
Want die hier een schellingskoek koopt, krijgt een Half-
blankskorsje toe.”

(’n Halfblank was 3 duiten (ongeveer 2 centen) waard. Men spreekt nog van 'n Halfblanksheer, 'n meneer, die niet veel waard is.) ☞ Op een luifel in Hoorn was een ezel geschilderd, die met brood was beladen. Daar was een legende aan verbonden. In de eerste helft van de 16e eeuw woonde daar een bakker, die een heel verstandigen ezel had, die het brood rond bracht en nauwkeurig toezag op 't geld, dat hij er voor kreeg. Eens lei een klant valsche geld in de mand, maar de ezel ging dadelijk naar zijn baas om het te laten zien. Ter herinnering aan dit mirakel, waarover de heele stad Hoorn ontsteld was, is een gedenksteen in den gevel van de bakkerij gemetseld met het beeld van den bakker en van z'n vrouw (die beiden bij hun leven zeer bemind waren om hun liefdadigheid, daar ze aan

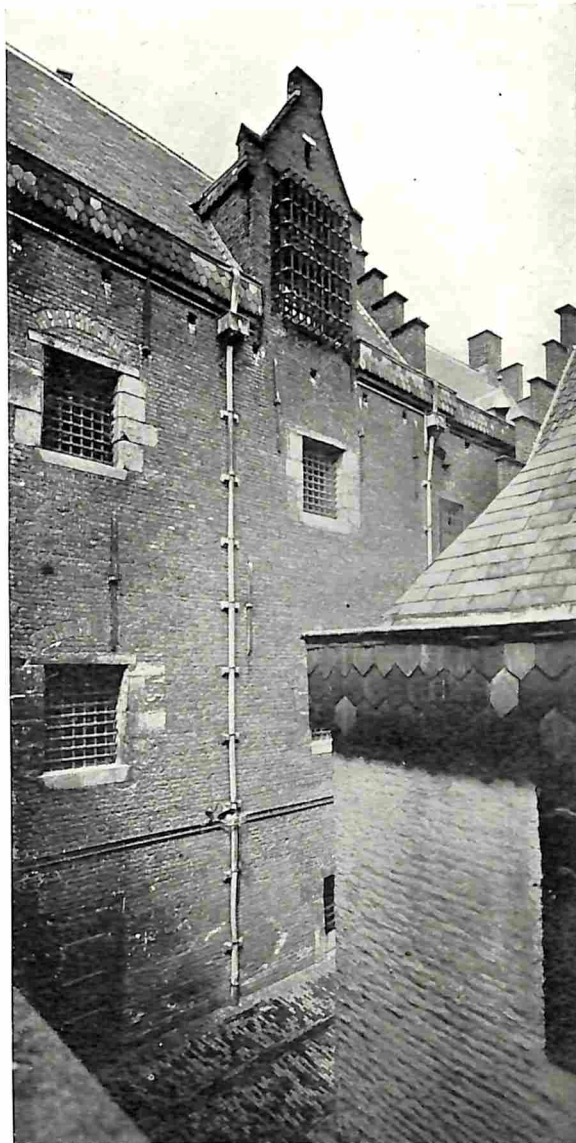

Foto C. Steenbergh.

KIJKJE AAN DE BINNENPLAATS VAN
DE GEVANGENISGEBOUWEN BIJ DE
GEVANGENPOORT.

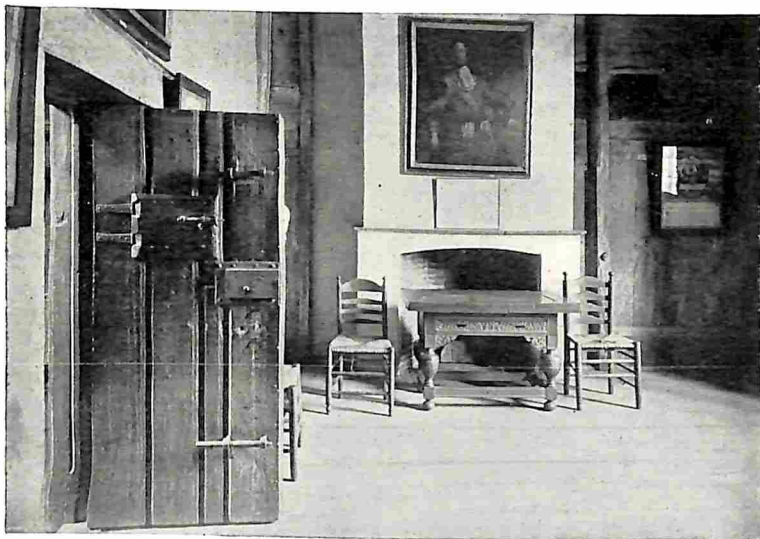

Foto C. Steenbergh.

VERTREK IN DE GEVANGENPOORT, WAAR CORNELIS DE WITT GEVANGEN HEEFT GEZETEN.

de armen brood gaven voor niets). Onder den ezel op den luifel stond:

„Dese hofstede heeft bewoont
Truydeman met sijn wijf, wilt dat verstaan,
Sij hebben haar eerste deelbroot laten uitgaan,
Sij backten, haare ezel het brood verkogt,
Ontfing quaat gelt heeft het thuis gebrogd,
Hierop was de burgerij seer bevaan,
Vreesde dat Hoorn soude vergaan.”

☞ Sint Obertus was 'n zeer vrome bisschop, die z'n loopbaan was begonnen als bakker. Toen hij tot bisschop was verheven, bleef hij zijn bakkersbedrijf uitoefenen en bakte voor de armen voor niet. Op het deksel van den zilveren beker van 't Haagsche bakkersgild (die in 't Gemeente-Museum in den Haag wordt bewaard) staat:

Sint Obertus was eertijds een backer
Maer God getrou een bisschop wacker
In Camerick daer ijder seyt Tot lof van sijn onsterflijckheid
Die ziel en lichaamshonger stilde Verblijf patroon van 't
backersgilde.

Het bakkersgilde te Delft heeft in 1578 drie bekers laten maken. Op de eerste stond:

„Sint Oberts dienaers gingen haer vercloucken
Ende sochten haer silver uyt alle houcken.

Op den tweeden:

„Drie Coppen sijnder gemaect van desen
Alsoe men tegenwoordich mach lesen.

En op den derden:

„Eens jaerste gebruycken met eeren eendrachtlich
Dat ist begeeren van ons gildebroers waerachtlich.”

J. SCHUITEMAKER Cz.

VAN MENSCHEN EN DIEREN.

23) door G. D. ROBERTS.

„N^{EE}, ouë jongen”, vervolgde hij luid sprekend tot het dier dat hem vol argwaan bekeek, dat zou een gemeene streek zijn tegenover jou, nadat we om zoo te zeggen, zij aan zij gestreden hebben. En dat moet ik zeggen, je hebt dapper gevochten! Mijn beste wenschen, hoor! en ik hoop maar, dat je niet in een van mijn vallen terecht komt.” ☞ De beer, blijkbaar onrustig door het geluid der menselijke stem, ging langzaam verder weg en zocht naar een schuilplaats tusschen de rotsen, waar hij niet langer onder het bereik was van de verontrustende oogen van den man. Toen daalde Thatch van zijn verhevenheid af. Hij zocht de drie jongste en minst magere wolven uit, bond ze bij de pooten aan elkaar en begon ze met moeite naar de hut te slepen, met het plan nog een paar te komen halen, als hij zijn potje op het vuur had gezet. Hij schaamde zich een weinig voor zijn

zwakheid, dat hij den beer had laten loopen, maar na eenig nadenken vond hij een verontschuldiging. „De beer was niet meer dan vel en been”, mompelde hij. „Hij was oud en taai, en het vleesch dat er aan zat was oneetbaar. Maar een jonge wolf, goed gekookt, kan niet slechter zijn dan hondevleesch.” Langzaam bereikte hij de hut met zijn buit. zijn grimmig gezicht glanzend van triomf. In zijn vage, maar mystieke gedachten, zag hij de groote stille, onzichtbare machten der wildernis, die zoo verraderlijk tegen hem hadden samengespannen, zich verslagen en ontmoedigd terugtrekken.

EEN TUNNELGRAVER.

Toen hij verjaagd was uit zijn oude woning, die zoowel ruim als goed verstopt was, verhuisde Hackee 1), de gestreepte eekhoorn, verontwaardigd naar de naastbijgelegen helling en koos een plaats voor zijn nieuw tehuis aan de zuidzijde van den vervallen steenen muur, die het beukenbosch scheidde van den hooger gelegen weidegrond. ☞ Er was hem iets bizonder onaangenaams gebeurd. Door louter toeval had een onbeteekenende maar hardnekkige bastaard-terrier van de boerderij in het dal den nauwen ingang naar zijn ondergronds verblijf gevonden en had geprobeerd hem uit te graven. Dat was natuurlijk een hopelooze poging voor iederen hond; want niet slechts was de tunnel die als toegang diende, eenige ellen lang en liep ze tot meer dan drie voet onder den grond, maar de middenruimte, of eigenlijke woning, had nog een anderen uitgang, meters verder, waardoor Hackee op zijn dooie gemak was weggewandeld, om op een nabijzijnde schutting te gaan zitten en van daar af verwenschingen te brabbelen tegen den dwazen hond. Daar deze onder zijn vele voorouders ook een dashond had gehad, had de terrier werkelijk een mooi stuk graafwerk gedaan alvorens hij het nuttelooze van zijn pogingen had ingezien en uit het gat was gekropen met oogen en haren vol aarde om te luisteren naar Hackee's schrille beleedigen en met voorgewende onverschilligheid op meerbelovende avonturen uit te gaan. ☞ Dit

was laat in den middag gebeurd. Toen het tegen den avond liep, was een stinkdieren-gezin hier langs gekomen en had dadelijk bezit genomen van het ruime hol dat de terrier voor hen had uitgegraven. De skunks waren wel zelf luie gravers, maar ze waren niet dom. Ze wisten van iets goedsteprofitteeren als ze het zagen. Zij zetten het werk van den hond voort, tot zij Hackee's binnenkamer bereikt hadden

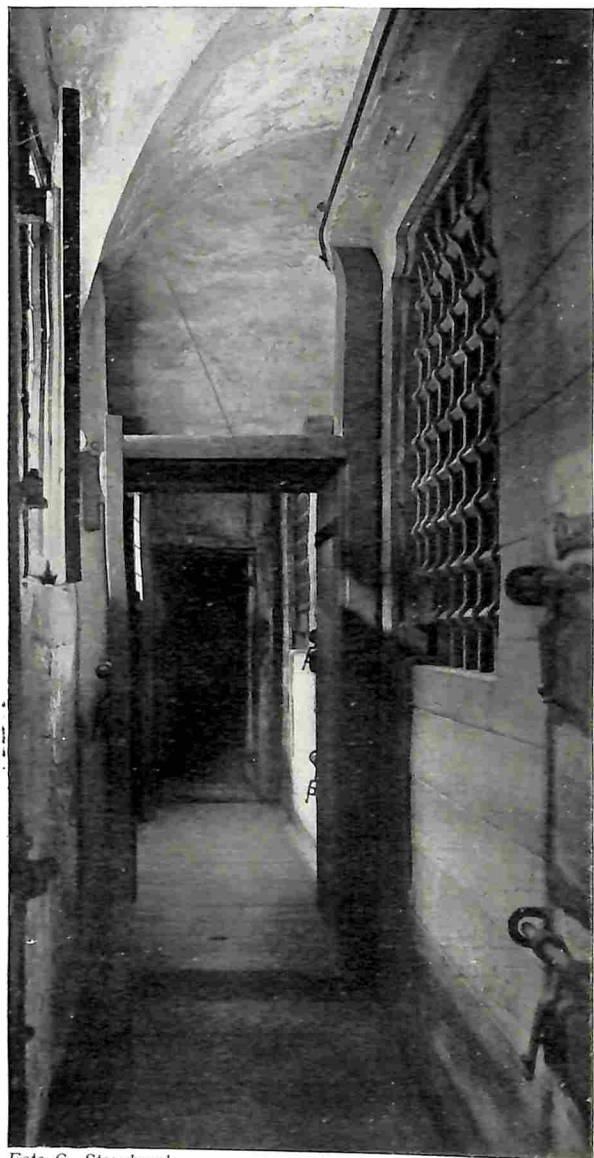

Foto C. Steenbergh.

GANG IN EEN DER VLEUGELS VAN DE GEVANGENPOORT.

1) Hackee is de volksnaam voor de „chipmunk” (Tamias lysteri), de gestreepte grond- of graal-eekhoorn van Noord-Amerika.

Tot Hackee's groote woede, waaraan hij brabbelend en krijschend uiting gaf, namen zij er onmiddellijk bezit van en gingen ze vergrooten in overeenstemming met hun behoeften. Dat was geen gezelschap voor een eekhoorn! Er bleef hem niets anders over dan plaats te maken voor die luie, maar onweerstaanbare indringers. Hackee en zijn geheele gezin waren weggegaan, door de paarse avondschemering wegsluitend met een stille voorzichtigheid, die heelemaal niet leek op hun brabbelende brutaliteit op den dag. Zij wisten, dat de schemering voor hen een bijzonder gevaarlijke tijd was; en dus hadden zij zich dadelijk naar alle richtingen verspreid en een schuilplaats gezocht in de hollen van vriendschappelijke buren of in verborgen hoekjes die zij op hun dagelijksche zwerftochten hadden ontdekt. Het was een zenuwspannende nacht geweest voor Hackee, bevend in een haastig-vergroot muizengat, gevaarlijk dicht bij de door vossen en wezels bezochte oppervlakte. Zoodra het rose schijnsel van de opgaande zon de nachtelijke roovers naar hun hollen had gedreven, ging hij er op uit om een nieuw kwartier op te zoeken. Want niemand wist beter dan hij, dat voor een grond-eekhoorn zonder ondergrondse schuilplaats, die door de zon beschenen helling, die opwekkende, rustige beukenbosschen, die uitgestrekte weiden met hun rustig kijkend vee, een terrein was waar de dood ieder oogenblik op hem loerde. ☞ In afwachting van de keuze van de juiste plaats waar hij zijn tunnel zou graven, liep Hackee langs den ouden steenen muur, omdat deze, met zijn scheuren en spleten, hem meer dan eenige andere weg een schuilplaats kon aanbieden in geval van nood. Er waren nog veel meer eekhoorns buiten gekomen in den vroegen dageraad, die hun eerste teugje morgendauw kwamen genieten. Zij speelden of zochten naar voedsel tusschen de bladeren en liepen in zorglooze vreugde den muur op en neer, of zaten rechtop, tegen elkaar piepend en brabbelend hun blijdschap te uiten omdat de dag mooi beloofde te worden. Maar Hackee voelde zich

eenzaam onder hen. Hij wist, dat zij alle dichtbij een veilig hol hadden. Hij had geen tijd om te brabbelen of te piepen. Hij was een ding apart, een graaf-eekhoorn zonder hol. En al zijn zintuigen waren tot het uiterste en vol angst gespannen om te waken tegen de gevaren, die hij wist dat hem ieder oogenblik van de aarde of uit den hemel konden overvallen. ☞ Hij voelde voor het oogenblik zelfs geen honger, zoozeer had de vrees geheel beslag op hem gelegd. Daardoor kwam het, dat hij, als de meest waakzame, het eerst een havik bespeurde, die tersluiks door de takken van een grooten beukenboom bij den muur schoot en als een steen kwam neervallen, in de hoop een der vroegtijdige pretmakers te vangen. Maar Hackee's doordringende alarmkreet, geuit alvorens hij in een spleet van den muur verdween, was voldoende geweest. Iedere eekhoorn hoorde het en maakte zich uit de voeten met een snelheid die zelfs die vlugge havik niet kon evenaren. De alarmkreet werd langs de heele lengte van den muur overgenomen. De havik probeerde het dan hier dan daar, telkens in andere richting wagschietend met een snelheid die het oog niet kon volgen. Maar het lukte hem niet een enkel eekhoortje te pakken te krijgen; en na korten tijd vloog hij ontstemd weg om zijn geluk te beproeven bij minder vluggen buit. ☞ Toen hij weg was, kwam Hackee tusschen de steenen uit te voorschijn, liep nog een tien meter verder en keek toen omzichtig om zich heen. Het leek hem hier een geschikte plaats voor zijn

doel, en het was niet te druk bewoond. Aan de zijde van den muur die op de weide uitkwam, kroop een groote eekhoorn uit zijn hol, wierp wat steentjes weg en schold den vreemdeling brutaal uit. Maar Hackee was er niet door beledigd. Hij was een vreemdeling en hij wist, dat hij dit daarom moest verdragen. Hij nam zich voor aan dat vreemdelingschap zoo gauw mogelijk een eind te maken en met het oog daarop besloot hij zich neer te zetten vlak tegenover zijn belediger, aan den anderen kant van den muur. Hier stonden de beukenboomen verspreid en was het gras dicht en hard, zooals hij het zoo graag had, terwijl het herfst-zonlicht warm op den muur lag. ☞ Zoowat drie of vier voet van den muur bemerkte hij een breedgetakte, stekelige jeneverstruik, waaronder hij, volgens zijn berekening, zonder veel gevaar van storing, zijn graafwerk kon beginnen. Alles scheen veilig. Er was geen havik of vos te zien. De roode eekhoortjes en de Vlaamsche gaaien speelden vroolijk en zorgeloos in de boomen — een vast bewijs, dat er geen roovers in de buurt waren. Langs den muur en op de weide — aan beide zijden was het gras zacht en fijn — waren nog meer grond-eekhoorns aan 't spelen, of voedsel zoeken of in 't gras aan 't krabbelen met hun lenige, kleine, hand-achtige pootjes. En een zacht onregelmatig *tonk-tink, tonka-tink, tonkel* drong door van den troep koebeesten, die log uit de melkschuur naar de weide kwamen anwaggelen. ☞ Hackee liet een tevreden gepiep hooren en stond op het punt van den muur af te springen,

ROTSTUINJE.

toen een doordringende alarmkreet hem deed verstijven. Overal zag hij bliksemsnel alle eekhoortjes naar hun hol snellen, onder het loopen het dringend-gevaar-signaal uitschreeuwend. ☞ Een halve seconde was het Hackee alsof zijn hart ophield te kloppen, want dit was, te oordeelen naar de signalen, een der meest gevreesde vijanden van zijn stam — een wezel. Voor dien vijand, een vluggen jager en een onvermoebaren, meed oogenloozen spoorzoeker, was er maar één veilige schuilplaats — het hol van den eekhoorn, dat een te

nauwen toegang had, dan dat een wezel er zich doorheen kon wringen. En Hackee had geen hol waarin hij een schuilplaats kon zoeken. Hij wist, dat, als hij probeerde zich in een muurspleet te verschuilen, de wezel hem door zijn reukorgaan geleid, onmiddellijk zou ontdekken. Gedurende enkele kostbare oogenblikken stond hij daar alleen in een wereld vol gevaren, terwijl de duidelijke zwarte en roomkleurige strepen fel afstaken tegen het vos-achtig rood van zijn wangen en zijden. Plotseling zag hij den wezel op den bovenrand van den muur, een lange, lage, lenige doodaanbrengende gestalte met een kwaadaardige, puntige snoet en wreede oogen. Hij was geen tien voet van hem af. ☞ Hackee herkreeg zijn zelfbeheersching. Hij sprong in de lucht alsof hij geëlectriseerd was, kwam neer aan den anderen kant van den muur waar de weide lag, en gleed als een aal in het hol van den anderen eekhoorn. De wezel zat hem zoo vlak op de hielen, dat Hackee het dichtslaan van zijn kaken vlak achter het puntje van zijn staart hoorde. ☞ Woest om die ontvluchting, terwijl hij al vast overtuigd was geweest een gemakkelijke prooi te zullen hebben, trachtte de wezel grommend zijn driehoekigen kop door den nauwen ingang te wringen. Maar vroegere ervaringen hadden hem geleerd, dat dit slechts tijdverlies beteekende. Hij gaf het dus al spoedig op en rende weg op het spoor van een konijn, dat het ongeluk had juist voorbij te springen.

(Wordt vervolgd).